

Gør noget for nærdemokratiet!

af Mogens Lilleør, 1995

Ofte hører jeg politikere karakteriseret som personer, der notorisk ikke er vederhæftige, 'har en politiker sagt det, så regnes det ikke for noget', synes holdningen at være. Det synes som om, vi lever i en tid, der ser det som sin opgave at grave kløften mellem politikere og borgere stadig dybere, samtidig med at kløften begrædes højlydt. Jeg vil ikke benægte, at denne kløft findes, men jeg tror problemet har en anden årsag end den, der normalt angives. Det er ikke nødvendigvis politikernes personlige ethos, der er noget galt med.

Problemet opstår efter min mening, fordi politikerne er fanget ind i et spil, der tvinger dem til at tjene særinteresser, selvom de gerne ville arbejde for fællesskabet. Hvordan opnår en politiker f.eks. valg? Ved at sikre sig stemmer, dvs. ved at love specifikke grupper særlige fordele f.eks. at pleje deres interesser fremover. Men dermed gør politikerne sig afhængig af særinteresser, dvs. hun fanges i en ond cirkel: Hun kan kun få magt til at virke for fællesskabet, hvis hun fremmer særinteresser, men for at sikre sin magt for fremtiden må hun vedblive at fremme særinteresser, og kan derfor aldrig arbejde for fællesskabet.'

Ulempen ved dette er, at politikerne uvægerligt ledes til at interessere sig lidt for dem, hvis støtte de ikke behøver eller på forhånd ikke mener at kunne få. Konsekvensen er derfor ofte, at de politiske tiltag afholdes på bekostning af disse grupper. Altså konsekvensen er med andre ord, at den ene politiske fløj, for at få sine ønsker opfyldt, accepterer udgifter til opfyldelse af en anden fløjs ønsker på bekostning af en tredje fløj (eller flere), som pt. er ude i kulden, uden at overveje om de forskellige krav er rimelige eller ej. Vor tids politikere er prisgivet denne 'logik'. Og det er faktisk derfor, at de jævnligt er tvunget til at træffe beslutninger om noget, som mange og ofte også dem selv, slet ikke ønsker, - ja som måske ligefrem strider mod deres personlige moral. De medvirker i beslutninger, de ikke kan lide, som betaling for opfyldelsen af egne politiske ønsker. Resultatet er, at den overordnede sammenhæng i de politiske beslutninger udebliver, hvilket opleves som slingrekurs eller vilkårlighed, dvs. som om lov og ret rent ud afhænger af politikernes luner, - følgen er nedskrivningen af politikerens moralske habitus.

Dette er særdeles relevant for nærdemokratiets ide og udvikling. I kommunalpolitisk regi drejer det sig specielt om de prioriteringer, kommunalbestyrelsen foretager. Risikoen er her som alle steder, at særinteresser kommer til at gå forud for de fælles interesser. Dette gælder især i de små landkommuner, der ikke sjældent oplever en splittende opdeling i lokalområder med egne specielle interesser, og som derfor let ender med at konkurrere om politikernes gunst i

stedet for at samarbejde under et fælles værdisæt.

Hvordan kan vi forebygge, at mistillid og politikerlede opstår? Ja, lokalt skal vi sikre, at den politiske diskussion og dialog foregår under samme tag, dvs. at alle de involverede parter tilslutter sig de samme værdier, selv om de måske ikke har de samme mål. Og netop derfor er det interessant at være opmærksom på det der pt. sker i Nr.Aaby kommune på Fyn. Der er man ved at færdiggøre starten til de kommende års udvikling på 'børn, unge og familie'-området (BUF-området). Denne start er et resultat af et solidt stykke forarbejde udført af borgergrupper, medarbejdergrupper, elevrødder og børn i skole og børnehave, som har givet deres bidrag til en kommende BUF-politik både med hensyn til indhold og hvilke værdier, der skal lede de politiske beslutninger i de kommende år. Både processen med at udvikle politikken og det værdisæt, der er resultat af den, kan opfattes som en forebyggelse af fremtidig politikerlede. Begge dele fremmer nemlig på sigt samarbejdet på tværs af særinteresser.

Ideen er, at det er et fælles værdisæt, der muliggør en samlet, langsigtet politik i omskiftelige tider. Det er et fælles værdisæt, der vil kunne modvirke de nævnte negative tendenser, der er indbygget i den politiske praksis. Kun hvis værdier, vi er enige om, bestemmer både hvilken type mål, vi som lokalområde og i fællesskab kan sætte os, og hvordan vi virkeliggør dem, kan vi nedbryde den generelle mistillid.

Men hvilke værdier er det så, Nr.Aaby kommune er nået frem til? Ja, der er ikke tale om nogen nyhed, på ingen måde, helt tværtimod. Der er tale om trivsel, selvværd, tryghed og tillid. Selvværd betyder, at føle sig som noget værdifuldt, der tager vare på sig selv, dvs. bestemmer over og bærer et ansvar for eget liv og levned. Selvværd indebærer derfor, at du behandler dig selv som noget, der er værd at bevare, og forventer, at andre skal behandle dig lige sådan. Du respekterer altså dig selv og forventer at blive respekteret af andre, såvel som du respekterer dem. Tryghed kan forefindes i enhver tænkelig situation, hvis blot du føler du behersker den, du er nemlig tryk, når du føler du slår til. Men det er væsentligt at bemærke, at tryghed ikke udelukker udfordringer. At tage en udfordring op betyder egentlig blot at forsøge at udvide det område, hvor du føler dig hjemme. I denne forstand er tryghed helt forenelig med at prøve grænser af og udvikle sig. Dette betyder nemlig ikke at overskride grænser, men derimod at afdække dem i den konkrete situation. Kunsten er netop at tage de udfordringer op, der ligger inden for dine grænser i situationen, så din selvværd øges. Tillid forbindes med karakteregenskaber såsom ærlighed, ordholdenhed, pålidelighed, beregnelighed osv. Som sådan er tillid fundament for både selvværd og tryghed, hvorfor mistillid ødelægger tryghed og selvværd. Er du f.eks. altid mistroisk bliver det umuligt for dig at opbygge og vedligeholde egentligt selvværd, for du vil ikke føle dig tryk ved nogen og ikke respektere nogens anerkendelse af dig som oprig-

tigt ment. Men hvordan så overhovedet opnå nogen anerkendelse og respekt? Du vil miste tilliden til dig selv og derfor også miste selvrespekten.

Det er altså gammelkendte travere, som projektet i Nr.Aaby kommune er kommet frem til. Men det er alligevel interessant, fordi kommunen har fået klargjort på hvilket (gammelkendt) grundlag, det nærpoltiske samarbejde skal fungere også i fremtiden.

Målet er ligefrem at gavne det gode liv eller trivsel. Men trivsel er som bekendt en svær opgave at virkeliggøre. Trivsel kan vi nemlig ikke uden videre sætte som mål. Trivsel er noget, vi (måske) opnår som en sidegevinst, når vi - mens vi forfølger vores forskellige private ønsker og gøremål - omgås hinanden på en bestemt måde. Vi skal altså koncentrere os om måden, vi lever sammen på. Dermed bliver samarbejde et nøglebegreb. Og at sige, at det er samarbejdet, der er centralt, er det samme som at sige, at det er nærdemokratiet, der er vigtigt. Værdisættet for Nr.Aaby kommune medfører simpelthen, at samarbejdet skal foregå på en måde, der direkte inddrager og tager hensyn til de berørte parter selv værd, dvs. med- og selvbestemmelse, med- og selvansvar, og som modvirker at mistillid og utryghed opstår. Altså, hvad er en bæredygtig beslutning? Ja, en ting er sikker: Den er langsom! For skal alle berørte parter inddrages, så tager det tid. Men set over tid gavner den langsomme beslutning måske fællesskabet bedre end den hurtige. For det tillidsfulde samarbejde fremmes blandt andet ved at forebygge, at misforståelser opstår, og det sker bedst ved at alle berørte parter er med så tidligt som muligt, - og taler sammen. Tryghed fremmes ved at sikre, at nedskæringer og omprioriteringer ikke opleves som vilkårlige af de berørte parter. Dette kan man ligeledes forebygge ved at de berørte parter er med tidligt i forløbet. En del tyder nemlig på, at beslutninger, som en person selv har været med til at træffe, ikke opleves som vilkårlige; oplevelsen af vilkårlighed er forbundet med følelsen af, at noget 'kommer dumpende ned oppefra', som noget jeg ingen indflydelse har på.

Ved at de berørte parter er med i beslutningerne, kan man undgå, at den politiske praksis utilsigtet underminerer det grundlag, fællesskabet bygger på. Dette er helt banalt, at praktisere nærdemokrati. Borgere mødes indbyrdes og møder politikere, - og taler sammen. Nærdemokratiet må altså styrkes ved at finde måder, hvorpå vi kan inddrage de berørte parter i for dem væsentlige beslutninger. Det kunne f.eks. ske via borgermøder, 'børn og unge'-høringer, følgegrupper, ideudviklings-arbejdsgrupper, brugerbestyrelser og lign.

Et værdisæt som Nr.Aaby kommunes er kun begyndelsen. Forstår man dér at drage konsekvensen af det, vil det på sigt bekræfte sig selv: Det vil gavne samarbejdet på tværs, og dermed opdyrke den fællesforståelse, som er en

betingelse for, at forfølgelsen af særinteresser altid også gavner fællesskabet.